

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی
ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۵۶

تاریخ: ۱۳۹۲/۸/۱۸

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان
لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در
سازمان منطقه‌ای دریای پاک

تدوین:

فهمیم مصطفی زاده

ناظر علمی:

سلمان عمرانی

گروه تدوین

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۵۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۸/۱۸

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

**لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در
سازمان منطقه‌ای دریای پاک**

فهرست مطالب

۳.....	مقدمه
۴.....	لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک..
۴.....	مرحله اول
۵.....	نظر (مرحله اول) شورای نگهبان.....
۶.....	مرحله دوم.....
۸.....	نظر (مرحله دوم) شورای نگهبان.....
۹.....	مرحله سوم.....
۱۰.....	نظر (نهایی) شورای نگهبان.....

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین مرکز تحقیقات، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این مرکز، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضا را استخراج نموده، و با حفظ اصالت، آنها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک

مرحله اول

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۸۷/۸/۷

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۸۷/۸/۱۵

ماده واحده- به دولت اجازه داده می شود در «سازمان منطقه‌ای دریای پاک» عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط و یا کمک اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است.

الف - دیدگاه مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ب- دیدگاه عدم مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ج- دیدگاه ابهام

- با توجه به اینکه تصویب عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان منطقه‌ای دریای پاک مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون (اساسنامه) موجد این بنیاد می باشد و از آنجا که متن مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورا ارسال نگردیده است، لذا این مصوبه قابلیت بررسی در شورای نگهبان را ندارد.

- موافقتنامه مربوط به این ماده که از سوی مجلس به شورای نگهبان ارسال شده است، مشخص نیست که به تصویب مجلس رسیده است یا خیر؛ زیرا ضمایم ارسالی در اوراق رسمی مجلس شورای اسلامی چاپ نشده و به امضای رئیس مجلس نیز نرسیده است. بر همین اساس، نمی توان این موافقتنامه را مصوبه مجلس تلقی کرد و اظهارنظر در مورد آن نیز ممکن نیست.

د- تصمیم شورا

- ماده واحده، غیرقابل اظهار نظر شناخته شد.

نظر (مرحله اول) شورای نگهبان^۱

نظر به اینکه تصویب عضویت در سازمان منطقه‌ای دریای پاک مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون موجد این سازمان (اساسنامه) می باشد و از آنجا که متن مزبور ضمیمه ماده واحده به این شورا ارسال نگردیده است، مضافاً به اینکه مشخص نمی باشد که متن مورد اشاره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر؟ بنابراین اظهار نظر در خصوص مورد ممکن نبوده، پس از دریافت کنوانسیون موجد (اساسنامه) مصوب اظهار نظر خواهد شد.

۱. مندرج در نامه شماره ۸۷/۳۰/۲۹۰۸۷ مورخ ۸۷/۸/۱۹ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی

مرحله دوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۰/۹/۲۰

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۰/۹/۳۰

ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «سازمان منطقه‌ای دریای پاک» به شرح موافقتنامه ضمیمه و پیوست‌های آن عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید.

تبصره- اعمال مواد (۵) و (۸) این موافقتنامه در خصوص جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصل یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین مواد (۱۱) و (۱۲) این موافقتنامه با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

موافقتنامه سازمان منطقه‌ای دریای پاک

....

ماده ۵ - تعهد

الف- ...

ب- رسیدگی به دعاوی و پرداخت خسارت

۱- ...

۲- هر طرف، توافق می‌کند هر ادعائی علیه هر طرف دیگر در مورد هزینه‌ها یا خسارات از هر نوع که ممکن است در اثر یا در ارتباط با نشست نفت از تأسیسات طرف دیگر ایجاد گردد، محدود به هزینه‌های مندرج در بندهای (الف) و (ب) ماده (۵) شود و کلیه راه‌حلهایی که از طریق قرارداد، حقوق عرفی، قوانین دریایی، قانون موضوعه و غیره و طبق هر نظام حقوقی به‌وجود می‌آید، بدینوسیله مستثنی و متمایز گردد. روشی که براساس آن این گونه خسارات محاسبه شده و میزان تعهد هر طرف به نحو تعیین شده در پیوست (ح) مشخص شده است.

۳- ...

الف - دیدگاه مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- نظری ابراز نشد.

ج - دیدگاه ابهام

- باتوجه به اینکه متن پیوست‌های مورد اشاره موافقتنامه، ارسال نگردیده است، امکان بررسی مفاد این موافقتنامه از حیث مغایرت یا عدم مغایرت با موازین شرع و قانون اساسی وجود ندارد. به عنوان نمونه در ماده (۵) این موافقتنامه در قسمت (ب) بند (۲)، ارزیابی میزان خسارات و تعهدات طرفین به متن پیوست احاله شده است که اظهارنظر شورا در خصوص مفاد این ماده منوط به بررسی این پیوست است.

د - تصمیم شورا

- به دلیل عدم ارسال تمام اسناد پیوست، این مصوبه غیرقابل اظهار نظر شناخته شد.

ماده ۸- انتخاب قانون و حل اختلافات

الف- انتخاب قانون

بین و توسط طرفین این موافقتنامه در مورد خودشان و تمام کسانی که طبق آنها ادعاء می‌کنند؛ بدون توجه به محل انعقاد یا اجرای این موافقتنامه، توافق صورت گرفته که قوانین انگلستان قانون حاکم بر موجودیت، تفسیر، اعتبار یا خاتمه این موافقتنامه باشد.

ب-

الف - دیدگاه مغایرت

- اطلاق بند (الف) ماده (۸) موافقتنامه که قانون انگلستان را حاکم بر موجودیت، تفسیر و اعتبار این موافقتنامه کرده، به نوعی حق قانون‌گذاری در این زمینه را به سیستم حقوقی انگلستان واگذار کرده است؛ حال آنکه بر اساس اصل ۸۵ قانون

اساسی، صلاحیت قانون‌گذاری در نظام جمهوری اسلامی ایران، از آن مجلس شورای اسلامی است و مجلس نیز نمی‌تواند اختیار قانون‌گذاری خویش را به شخص یا هیأتی واگذار کند. بنابراین واگذاری اختیار قانون‌گذاری در این ماده به نظام حقوقی انگلستان (ولو به تضمّن)، با مفاد اصل ۸۵ قانون اساسی در تضاد است.

– اطلاق بند (الف) ماده (۸) موافقتنامه، از حیث ارجاع به قانون انگلستان برای تفسیر، اعتبار و موجودیت موافقتنامه، مغایر با موازین شرع است؛ چه آنکه محتوای قوانین انگلستان، به لحاظ عدم تقید نظام حقوقی آن کشور به موازین شرعی، نمی‌تواند منطبق با موازین شرعی و لازم‌الرعایه برای کشور ایران قلمداد شود.

ب – دیدگاه عدم مغایرت

– بند (الف) ماده (۸) موافقتنامه در خصوص حاکم کردن قانون انگلستان، تفویض قانون‌گذاری به نظام انگلستان محسوب نمی‌شود، بلکه در موارد اختلاف طبق قانون انگلستان عمل می‌شود. همچنین در تبصره ماده واحده الحاق به این سازمان، ماده ۸ به طور کلی منوط به رعایت اصل ۱۳۹ شده است که بر اساس آن ارجاع به داوری در این خصوص باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. مجلس نیز در صورتی که ارجاع به قانون انگلستان را خلاف قوانین بدانند، از این امر خودداری می‌کند. بر این اساس این ماده مغایرتی با شرع و قانون اساسی ندارد.

ج – دیدگاه ابهام

– نظری ابراز نشد.

د – تصمیم شورا

– ماده مزبور، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر (مرحله دوم) شورای نگهبان^۱

استاد پیوست ارسال شود تا اظهار نظر شود.

۱. مندرج درنامه شماره ۹۰/۳۰/۴۴۸۷۵ مورخ ۹۰/۱۰/۱ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی

مرحله سوم

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۱/۲/۱۹

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۳/۳

ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «سازمان منطقه‌ای دریای پاک» به شرح موافقتنامه ضمیمه و پیوستهای آن عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید.

تبصره- اعمال مواد (۵) و (۸) این موافقتنامه در خصوص جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصل یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین مواد (۱۱) و (۱۲) این موافقتنامه با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

....

پیوست (ح)

مقررات مربوط به مسئولیت

....

۳- طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می‌کند مکلف به پرداخت هزینه‌های تجهیزات خریداری شده به طرف متضرر و طرف‌های پاسخگو به منظور واکنش به حادثه نشت خاص به موجب شرایط این بند می‌باشد:

الف-

ج- بدهی کلی طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می‌کند به طرف متضرر و طرفهای پاسخگو به شرح محاسبه در بند (الف)، (ب)، (پ)، (ت) و (ث) این پیوست باید محدود به مبلغ ۳۰ میلیون دلار آمریکا در هر مورد حادثه نشت نفتی باشد. در مورد هزینه‌ها و یا خسارت‌های ارزیابی شده به غیر از دلار آمریکا، مبلغ مذکور باید به دلار آمریکا براساس نرخ تسعیر ارز در زمان انجام هزینه‌های پاکسازی تبدیل شود. چنانچه بدهی طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می‌کند بیش از حد اخیر باشد، در این صورت

بازپرداخت به طرف متضرر و طرف پاسخگو به نسبت کسر خواهد شد. زمانی که درصد نسبت طرف متضرر و طرف پاسخگو مشخص شد طرفی که نفت از تجهیزات وی نشت می‌کند باید پرداخت را به طرف متضرر و طرف پاسخگو براساس درصد نسبت تعیین شده برای طرف متضرر و طرف پاسخگو با توجه به محدودیت مسئولیت ۳۰ میلیون دلاری آمریکا انجام دهد.

الف - دیدگاه مغایرت

- بند (ج) مقرر در ذیل پیوست (ح) در خصوص خسارت نشت نفت از کشتی‌ها، جبران خسارت تا سقف سی میلیون دلار را پیش‌بینی کرده است، در حالیکه از لحاظ شرعی بایستی کل خسارت جبران شود و از آنجا که هر توافقی باید توافق مشروع باشد، لذا بند مزبور از این حیث واجد اشکال شرعی است.

ب - دیدگاه عدم مغایرت

- با توجه به اینکه براساس بند مزبور، طرفین توافق می‌کنند در صورتی که میزان خسارت مازاد بر سی میلیون دلار باشد، ضرر مزبور را دریافت نکنند، لذا از این حیث اشکالی بر آن وارد نیست و طرفین می‌توانند این حق را مطالبه نکنند. بر این اساس این بند با ایرادی مواجه نیست.

ج - دیدگاه ابهام

- ابهامی ذکر نشد.

د - تصمیم شورا

- با توجه به اصلاح به‌عمل آمده، ایراد شورای نگهبان مرتفع گردید.

نظر (نهایی) شورای نگهبان^(۱)

لایحه مزبور با توجه به اصلاحات به‌عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۶۸۱۳ مورخ ۱۳۹۱/۳/۳ شورای نگهبان، خطاب به رئیس مجلس شورای اسلامی.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نکهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود را با افت و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir